

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Udrag fra Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 427.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-moeller02val-shoot-idm140573401070288/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

Møller paa den Tid havde Lyst til at forfatte en Komedie. Mellem disse »Collectanea til en Komedie« nævnes det andet af de her meddelte Stykker »om Ildprøven af Kvinder«, som i *Udg.* efter en usikker Henvisning i Manuskriptet er opført mellem Ahasverus-Fragmenterne. Ogsaa den første, i *Udg.* ikke optagne, ufuldendte Skitse indeholder maaske den psykologiske Silhuet af en Figur, der skulde optræde i Komedien. I Forfatterens flygtige Rids genkender man to nationale Typer af Racens fedeste Marv.

Ahasverus. Den betydeligste af de poetiske Planer, Poul Møller omgikkes med i Slutningen af sit Liv, var Ideen til en »Ahasverus«. Saa vidt det kan skønnes, vilde han i denne Figur som i et Skræmselsbillede have legemliggjort en fortvivlet Stemning, som han havde haft megen Møje med at kæmpe sig ud af. Igennem den gamle bitre lagtagers Mund vilde Poul Møller have udtalt den Tvivl om Livets Værdi, om Sandhed og Natur i Selskabet og Samfundet, om Videnskabens Magt og Kunstens Herlighed, hvoraf der findes saa mange Spor i hans Optegnelser fra de senere Aar. Om Formen for dette Arbejde er det ikke muligt at sige noget: man kunde tænke sig en Dagbog, en Enetale, dog snarere en Række dramatiske Scener. Med Undtagelse af Nr. 4 og 6 optoges Fragmenterne i 3. Bind af *Efterl. Skr.*, der udkom 1843, i samme Aar som Søren Kierkegaards *Enten—Eller*, hvis Indledningsstykke ΔΙΑΨΑΜΜΑΤΑ ligner dem meget baade i Stil og Stemning.

103 *Hans Øjne se ud som en Vinduesrude* o. s. v. smlg. S. 46.

105 *Dus-Harmonien. Hs. og Udv. Skr.; Udg.: Disharmonien.*

AFHANDLINGER.

NOGLE BETRAGNINGER OVER POPULÆRE IDEERS UDVIKLING.

Aaret efter, at Poul Møller i Studenterforeningen havde oplæst Brudstykkerne af sin Novelle, forelæste han d.

19. Februar 1825 paa samme Sted en Afhandling, som i Følge Eforatsprotokollen var anmeldt under Titlen »Om Lediggængeres Indflydelse paa deres Samtid« og faa Dage efter under den her benyttede Overskrift stod trykt i *Nyt Aftenblad* 1825 Nr. 18, hvorfra den optoges i *Udg.* Som flere andre af Forfatterens mindre Arbejder er ogsaa denne Afhandling et Supplement til Novellen (*P. M.* II, 81 E.). Den indeholder det faste Grundlag af psykologisk lagttagelse, hvorpaa Hovedfiguren hviler, idet den giver en Karakteristik af den krøllede Frits som aandelig Type. Det ses let — hvad ogsaa Tilhørerne i Studenterforeningen straks forstod — at Forfatteren til Skildringen af denne ungdommeligt bevægelige Aandsform har brugt Træk af sit eget og sine Kammeraters konverserende Studenterliv i Tiden mellem 1810 og 1820. Man vil derfor ikke undre sig over, at der i Afhandlingen om de geniale Lediggængere forekommer samme Tanker, ja benyttes samme Udtryk som i Novellen om Frits og i F. C. Olsens Biografi om den unge Poul Møller. Afhandlingen har da kulturhistorisk Interesse som et Mindesmærke om det aandelige Liv i den Kres af unge Studerende, som i 10'erne var »balstyrige Hoveder« og i 20'erne blev »dygtige Mænd«. Den er et Forsøg paa at læste paa Papiret de urolige Omrids af en af nye Tanker bevæget Ungdom, der i alle Gæringstider vil fremvise væsenlig de samme Træk. Man maa da ikke overse, hvad Forfatteren selv minder om, at et Billede, hvori blot de mest fremtrædende Træk af et Fysiognomi udhæves, altid ser ud som en Karikatur.

109 *Emanation*, se Anm. t. S. 5.

112 *Han gør sin Tid opmærksom paa sine Resultater*, næppe Trykfejl, for *dens*.

113 *Pastigraf* er det almenforstaaelige Udtryk for en filosofisk Erkendelse.

114 *Skridtsko*, Skøjter; tysk Schrittschuh, dansk Skrid(e)sko.

115 *Metempsychosis* er det filosofiske Udtryk for Sjælevandring. — *Lararium* er Helligdommen i et romersk Hus, hvori Billeder af Husguderne (*Lares*) var opstillede.